

HOTÝLEK

Alena
Mornštajnová

HOST

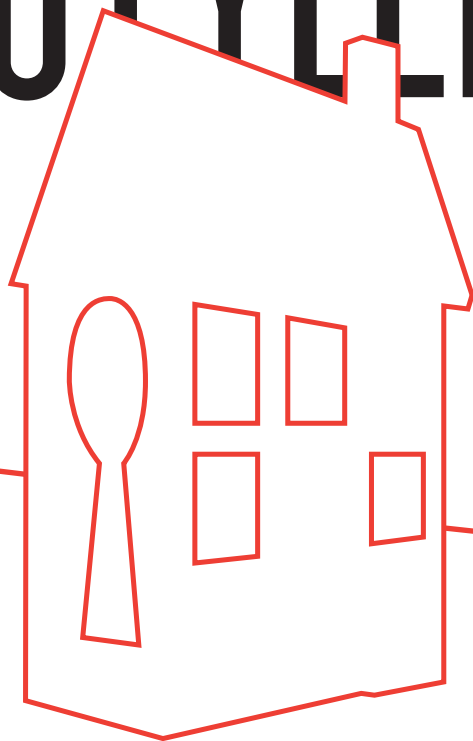
HOTÝLEK

Alena
Mornštajnová

HOTÝLEK

**Alena
Mornštajnová**

BRNO 2015

© Alena Mornštajnová, 2015

Cover art © Karol Lament, 2015

© Host — vydavatelství, s. r. o., 2015 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-953-4 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-899-5 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-900-8 (Formát MobiPocket)

Ráno

Když se Václav dvacátého pátého července několik minut před sedmou probudil, nic nenasvědčovalo, že vstává do posledního dne svého života. Přesně v sedm hodin — jak měl už mnoho let ve zvyku — spustil nohy z postele, provedl pár protahovacích cviků a svižným krokem vyšel na zahradu.

Bylo po dešti, stébla trávy se ještě ohýbala pod těžkými kapkami a barvy květů byly v ranním slunci zářivější a radostnější než jindy. Václav odkopl boty, ráznými tempy napumpoval studenou vodu do vědra, zvedl je do výšky a převrátil na sebe. Pak udělal krok a natáhl se po ručníku. Bosá noha mu sklouzla po něčem vlhkém. Václav se s rozpaženýma rukama převrátil dozadu a celou vahou narazil hlavou na kovovou konstrukci pumpy.

Oba — Václav i rozšlápnutý slimák — byli na místě mrtví. Ani je nestačilo napadnout, že dnešní ráno je moc krásné a je škoda umírat.

Zpráva o Václavově smrti se během dopoledne rozletěla po celém předměstí a pak dál do světa.

Renata nejdříve jen pokrčila rameny a pokračovala ve vaření. Pak položila vařečku, odešla do koupelny, posadila se na okraj vany a rozplakala se.

Plakala nad tím, co bylo, i nad tím, co mohlo být. Plakala nad svými nenaplněnými sny a ještě víc nad sny, které se jí splnily.

Před očima stále viděla velkou modrou obálku, kterou léta ukrývala pod pečlivě složeným povlečením. Několikrát se ji chystala odeslat, ale kdykoli se dotkla hrubého papíru, ucukla, jako kdyby se bála, že se spálí. Teprve před pár dny přesvědčila samu sebe o oprávněnosti svého konání, znovu pečlivě prošla obsah obálky, zalepila ji, nadepsala adresu, nalepila známku a hned, aby si čin, o jehož správnosti nebyla ani ona úplně přesvědčená, nestačila rozmyslet, odnesla dopis bez zpáteční adresy do nejbližší poštovní schránky. Silou prostrčila příliš velkou obálku dovnitř, a když slyšela, jak se sesunula na dno, otočila se a s podivným pocitem viny, který jí svíral žaludek, rychle odešla.

Jindra si při zprávě o Václavově smrti pomyslela, že svět už nikdy nebude stejný. Na chvíli ji dokonce napadlo, jestli pro ni bude v onom novém světě místo. Jestli bude mít sílu jít dál.

Pohled jí padl na hromádku neotevřené pošty. Úplně dole, pod účty a reklamními letáky ležela neforemná modrá obálka. Podívá se později. Možná. Někdy.

Lucii řekl o smrti jejího manžela nejstarší syn. Pak ji jemně pohládl po hřbetu ruky. Lucie ruku s cuknutím odtáhla a dál se mlčky dívala na prasklinu v okenní tabulce.

Krásná...

Nejhorším dnem z celého roku bývaly pro Václava Mánesa narozeniny. Přijít na svět desátého června devatenáct set čtyřicet dva, ve stejný den, kdy byly vypáleny Lidice, je samo o sobě dost nešťastné načasování, ale ještě větší smůla je, když váš otec vyběhne při zákazu vycházení do tmy, aby přivedl porodní bábu, a už se nikdy nevrátí. O tom, že se stala vdovou, se paní Štěpánka Mánesová dozvěděla ze seznamu zastřelených, visícího na vedlejším domě, o dva dny dříve, než do schránky dorazilo úřední oznámení.

Matka, prarodiče i ostatní příbuzní se jednomyslně shodli, že nešťastný sirotek, po otci pojmenovaný Václav, za nic nemůže a má právo slavit narozeniny jako všichni ostatní lidé, a každoročně připravili oslavu s dárky a narozeninovým dortem. Jakmile byly dárky předány a dort nakrojen, dospělí se sesedli okolo kulatého jídelního stolu a otevřeli láhev slivovice.

„Jo, jo, slivovici míval Venca moc rád,“ poznamenal kdosi a oslava se s drtivou pravidelností změnila v tryznu za Václava mrtvého otce. S klesající hladinou slivovice v láhvi přibývalo prolitých slz. Přítomní se stále častěji obraceli k malému

Vašíkovi, hladili ho po kudrnatých vlasech a opěvovali jeho podobnost s nebohým otcem. K večeru matka přivinula Václava do náručí, rozeštkala se nahlas a utekla z pokoje. Tím byla oslava prohlášena za ukončenou a Václav měl na rok klid.

S oslavou narozenin se pojila i jedna z Václavových nejstarších vzpomínek. Když mu bylo pět let, děda Leopold mu věnoval lístky do cirkusu. Václava už tehdy zajímalo jen to, co se dalo rozebrat a složit dohromady, a koně pobíhající dokola a akrobati svíjející se na vysoko zavěšených houpačkách ho nudili. Návštěva cirkusového stanu by na něj pravděpodobně neudělala žádný dojem a zapadla by do hlubin zapomnění, nebýt dvou pestře oblečených hulákajících klaunů, kteří se po akrobatickém čísle vhrnuli do manéže a žonglovali s barevnými míčky. Pak balonky naházeli do publika, hlasitými výkřiky se dožadovali, aby jim je lidé házeli zpátky, a chytali je do klobouků.

Václav s maminkou seděli v první řadě, protože děda Leopold nebyl žádný šetřílek a svou štědrost dával před zbytkem rodiny a světem rád najevo. Jeden hozený míček se přikutálel Václavovi k nohám. Sklonil se pod sedadlo, zvedl ho, a když se narovnal, díval se klaunovi přímo do obličeje.

Z bíle nalíčených tváří na něj zíraly červeně orámované oči a usmívala se rudě namalovaná pusa sahající od ucha k uchu. Barvy se leskly potem a stékaly klaunovi z očí a po bradě jako tenké pramínky krve. Václav zařval, praštil příšeru žlutým míčkem do rozesmátých úst a rozběhl se k východu. Daleko nedoběhl. Rozhořčené publikum výtržníka zadrželo a předalo spravedlnosti.

Přestože se za něj maminka bila jako lvice, obhajovala před zlým cirkusovým světem Václavovu křehkou duši, nezbylo jí než zaplatit bolestné a představení předčasně opustit. Cestou

k východu si Václav všiml, že maminka je v obličejí červená stejně jako krvácející klaun.

A to byla Václavova první a poslední návštěva cirkusu a počátek jeho nechuti ke klaunům a šaškům všeho druhu.

Přestože ho maminka často objímala a říkala, že jsou na světě jeden pro druhého, Václav měl v tomto směru jisté pochybnosti. Ty úzce souvisely s třetím strachem, který si sebou přinesl až do dospělosti, strachem ze zavřených dveří.

Pokaždé když měl stisknout kliku a vstoupit do místnosti, pocítil, jak se mu chvěje ruka a tájí dech. Pokaždé měl pocit, že dělá něco zakázaného a že ho trest nemine. Stejně jako když jednou uprostřed odpoledne přiběhl domů a hledal maminku. Otevřel dveře do obývacího pokoje a našel ji na pohovce se strýcem Bedřichem, tátou svého nejlepšího kamaráda Oldřicha.

Polštáře na květovaně potažené pohovce byly pomuchlané, maminčin drdůlek rozcuchaný, halenka celá pomačkaná a sukně vykasaná až k bokům. Václav nevěděl co říct, tak zdvořile pozdravil: „Dobré odpoledne přejí.“

„Dobré,“ zamumlal strýc, pak si rychle natáhl kalhoty a odešel, ale maminka vzala řemen, ohnula Václava přes koleno a seřezala ho tak, že měl na zadku modřiny. Pak řekla: „To aby sis zapamatoval, že bez dovolení se neotevívá,“ a odešla plakat do kuchyně. Václav zůstal v pokoji, brečel do zmuchlaného polštáře, který ještě voněl levandulovým šamponem, a spíš než poučku o klepání si zapamatoval, že mamince není co věřit.

Po prvním dni ve škole Václavova nedůvěra vůči matce ještě vzrostla. Maminka líčila školu jako místo, kde si najde kamarády a naučí se spoustu zábavných a užitečných věcí. Takže Václav si školu představoval jako obrovskou dílnu podobnou garáži strýce Bedřicha, kde se rozebírají a znovu montují auta, motorčky a kola a pořádají závody na bicyklech. A občas se

samo sebou nakoukne do knížek a spočítá pár příkladů, aby si člověk uměl přečíst jízdní řád a sečíst útratu.

Určité pochyby v něm probudila bílá košile a dlouhé kalhoty, do kterých ho maminka první školní den navlékla. Pak mu zakázala jet do školy na kole. Na úplně novém kole, dárku k šestým narozeninám od dědy Leopolda! Jediném novém kole široko daleko! Všichni kluci v ulici jezdili na starých herkách poděděných po tátovi nebo starším bráchovi. Radost z kola mu nedokázala pokazit ani smutná skutečnost, že žádného bráchu ani tátu neměl. Od narozenin z kola neslezl, vyhrával všechny závody, a teď aby šel do školy pěšky!

Pokud šlo o nové kamarády, byla maminka úplně vedle. Ve třídě bylo jenom dvanáct dětí. Václav, nemluvný Jiří Matocha, zvaný Mátoha, propadlík Milan Pekař, v ulici známý jako Preclík, a devět holek, jejichž jména Václav nepovažoval za nutné si zapamatovat.

„Díky Bohu za Preclíka,“ prohlásil Václav doma poté, co mu bylo sděleno, že musí jít do školy nejenom další den, ale ráno co ráno po celé roky povinné školní docházky.

„To ses chytil pěkného kamaráda. A neber jméno Boží nadarmo.“

Z matčiny odpovědi Václav usoudil, že prožívá další období náboženského zápalu, které ji popadalo v obdobích, kdy jim domů nechodil pomáhat s chlapskými pracemi — jak říkala maminka — žádný nový strýček. A že ho v neděli znovu čekají dlouhé kalhoty, bílá košile a návštěva nedalekého kostela. Jako by nestačilo, že má na krku tu zatracenou školu. Povzdechl si a šel provětrat nové kolo.

I když si ve válečných časech nemůže být životem jistý nikdo, Štěpánku Mánesovou manželova smrt naprosto překvapila

a zdrtila. Vždyť spolu prožili necelý rok, před nedávnem se nastěhovali do dvojdomku na předměstí a plánovali strávit bok po boku celý život. Z čeho splatí domek a uživí sebe a syna?

Naštěstí se bála zbytečně. Na pomoc přispěchala celá zničená rodina a hlavně děda, Leopold Mánes. Štěpánčini rodiče zásobovali mladou vdovu vším, co vypěstovali, sklidili a porazili ve svém skromném hospodářství, takže si Václav v raném věku vyvinul nechuť ke králičímu a drůbežímu masu a během celého života se u něj projevovaly sklony k vegetariánství. A děda Leopold vyplácel vdově po svém jediném synovi slušnou apanáž, často vylepšovanou nemalými finančními obnosy. Štěpánka se o dědově štedrosti neopomněla zmínit rodičům, a ti, aby nezůstali pozadu, znásobili své úsilí a přihodili nějakou tu korunu. Dá se tedy říct, že Štěpánce se vůbec nežílo špatně a jediné, co ji tížilo, byla samota.

Štěpánka Mánesová byla hezká žena s velikýma očima a hustými hnědými vlasy vyčesanými do drdůlku. A na muže se uměla usmát tak, aby nezapochyboval, že je ten nejlepší na celém světě. Usmívala se ráda a často, takže o nápadníky nejrůznějšího věku i úmyslů neměla nouzi. Občas se některý z nich stal Václavovým strýčkem, ale žádnému se nedostalo té cti, aby se stal jeho druhým tatínkem. Ne že by pánové nechtěli. Obzvláště zpočátku byli Štěpánkou okouzleni natolik, že byli ochotni vzdát se pro ni svobody. To Štěpánka se okamžitě rozloučila s každým nápadníkem, který chtěl kromě potěšení a občasné výpomoci nabídnout mladé vdově i manželství. Bála se, že by se před ní uzavřela tchánova štedrá dlaň, přišla by o podporu rodiny a z příjemného milence by se za pár let vyklubal obyčejný manžel. A tak se u Mánesových během let vystřídal tolik strýčků, že si Václav ani nepamatoval jejich jména, a Štěpánku pomlouvaly všechny závistivé ženské v ulici,

kromě Bedřichovy ženy Zdeny, která neměla pomlouvání v povaze, a navíc byla po deseti porodech a s osmi přeživšími dětmi ráda, že má od svého muže pokoj.

Děda Leopold Mánes rád tvrdil, že je hoteliér. Ve skutečnosti mu patřil bývalý zájezdní hostinec, příhodně umístěný za městem. V patře hostince Leopold Mánes zařídil pět útulných pokojíků, které více než náhodní cestující využívali záletní manželé, nevěrné manželky a nesezdané páry. Lásku a touhu nezadusí ani těžké časy války a dědovi Leopoldovi, proslulému diskrétností a skvělou kuchyní, v níž vládla babička Majka, se podařilo hostinec udržet.

„Chtěl jsem ho předat tvému tátovi,“ říkával malému Václavovi, když na pravidelných nedělních návštěvách vypil trochu víc štamprlíček, než bylo zdrávo, a od vyprávění košilatých vtipů, nad nimiž se pohoršovala jen babička Majka, přešel k výlevům sebelítosti, „ale neboj, já jsem ještě pašák. Já pro tebe náš hotýlek udržím. A přistavím k němu další patro. Samí lepší lidi k nám budou jezdit, uvidíš!“

Štěpánčina švagrová, teta Marie, která v hotýlku dělala od rána do večera a považovala ho za svůj domov, se při dědových výlevech mračila zbytečně, a to hned ze dvou důvodů. Za prvé měl Václav odjakživa jasno, že bude automobilovým závodníkem, a za druhé, děda Leopold hotýlek neudržel, protože mu ho na začátku padesátého roku zabavili komunisti. Děda musel oběhat hodně svých bývalých i současných zákazníků a připomenout, čím jsou mu zavázáni a čím by jim v budoucnu mohl být prospěšný, aby zabránil úmyslu přestavět hostinec na dětskou ozdravovnu a zařídil, že směl nově zřízenému rekreačnímu objektu pro pracující alespoň spravcovat. I když se rodinné příjmy výrazně snížily, po čase

se děda v nových poměrech rozkoukal a našel cestičky, jak se dostat k penězům. Láska a nevěra přece kvetou v každé době...

Tehdy bylo Václavovi už skoro osm let a chodil do druhé třídy. Pomalu začínal zjišťovat, že být jedním z mála kluků v téměř dívčí třídě má i svoje výhody, obzvláště když z Mátohy se ve vztahu ke spolužačkám vyklubal opravdový nekňuba a z Preclíka hrubián. Václav byl na ženskou společnost zvyklý, a i když ho holky nezajímal o nic víc než tetky v kostele — tedy vůbec —, díky matčině výchově se k nim choval slušně.

A tehdy se poprvé projevila slabost, kterou vůči němu dívky a ženy všeho věku měly. Možná to bylo bezbranným pohledem Václavových velkých hnědých očí nebo způsobem, jak se uměl na ženy podívat. Možná to bylo zářivým úsměvem zděděným po láskychtivé mamince nebo vážností, s jakou uměl naslouchat. Jen Václav sám si nikdy neuvědomil, jakým kouzlem vládne a jak snadno mu ženy podléhají, a v jeho prospěch nutno říci, že i když měl hodně chyb, své moci nad nimi nikdy vědomě nezneužil.

A tak byl školák Václav oblíbencem nejen paní učitelky, ale i svých devíti spolužaček, a díky jejich laskavému zraku mu prošla nejedna lumpárna, což mu hořký život kluka školou povinného dost ulehčovalo.

Vládu lidu, která tolik dolehla na plány dědy Leopolda, by Václav téměř nezaznamenal, kdyby jim jednoho dne paní učitelka s rozpačitým zakoktáváním neoznámila, že by ji nadále neměli oslovovat paní, ale soudružko učitelko. Václavovi to bylo sice divné, ale prasklá duše na kole ho trápila víc. Nebýt dotazu propadlíka Preclíka, ani by ho nenapadlo se nad novou skutečností zamyslet.

„Proč?“ zeptal se Preclík.

Paní učitelka přešlápla. „No, žáci všech tříd tak budou oslovovat svoje učitele.“

„Ale proč?“

„No, prostě to tak je.“

„Vy nevíte proč, paní učitelko?“

„Protože to řekl pan — tedy soudruh ředitel.“

„To je divné, ne?“

„Zvyknete si.“

„Já tedy ne, paní učitelko.“

„Budeš muset,“ uzavřela rozhovor soudružka učitelka.

Preclík nadále lpěl na starém oslovení, spíš aby učitelku pozlobil než z jakýchkoli ideových důvodů, a Václav si všiml, že paní soudružka učitelka ho opravila jenom tehdy, když byl poblíž soudruh ředitel. Z krátké příhody si odnesl dva poznatky. Utvrdil se, že propadlík Preclík není vůbec tak hloupý, jak široká veřejnost dle školních výsledků soudí, a zjistil, že znalosti paní soudružky učitelky mají taky svoje meze.

Další změna, kterou vláda dělníků a rolníků do školy přinesla, udělala Václavovi nesmírnou radost. Když mu bylo deset let, bylo ve školách zrušeno náboženství. A maminka Štěpánka se právě chystala provést ve svém a synově životě změny tak zásadního významu, že opomněla synka přihlásit do nepovinného náboženství, a Václav měl o jedno volné odpoledne víc.

Přestože Štěpánka Mánesová netrpěla nedostatkem, okolnosti ji donutily pracovat. Pracovat uměla, vždyť vyrůstala na vesnici a od dětských let pomáhala rodičům se vším, na co její dětské a pak dívčí ruce stačily. A stejně jako Václav vždycky věděl, že bude automobilovým závodníkem, Štěpánka věděla, že udělá všechno pro to, aby se z vesnice dostala do města. I kdyby nepotkala Václava Mánesa a neokouzli ho širokým úsměvem, našla by způsob, jak z rodného hospodářství odejít.

Život ženy v domácnosti jí naprosto vyhovoval a péčí o syna, skromný půldomek, přilehlou zahrádku a sebe hodlala strávit zbytek — jak doufala dlouhého a spokojeného — života.

Poněkud složitějšími milostnými vztahy k sobě ale přitahovala nežádoucí pozornost šťastně i nešťastně vdaných, svobodných i ovdovělých žen z okolí, které neuměly nebo nechtěly vládnout ženskými zbraněmi stejně jako mladá vdova, a tak jednoho dne u Štěpánčiných dveří zazvonila tříčlenná delegace uličního výboru a vyzvala ji, aby se i ona připojila k budování šťastnějších zítřků. A Václavově mamince nezbylo nic jiného než nastoupit do místních strojíren.

Ráno co ráno prošla vrátnicí, označila na píchacích hodinách příchod, převlékla se do montérek, vlasy svázané do drdůlku schovala pod modrý šátek a postavila se k vrtačce, aby celou pracovní směnu vrtala díрку za dírkou do podlouhlých plíšků a usmívala se na mistra Františka Cahlíka, jediného muže v rozlehlé továrenské hale. Kvůli úsměvu, který na Štěpánčiných ústech bydlel, aniž si toho vůbec byla vědoma, ji nesnášely všechny ženy v dílně. A nejvíc Karlička Hružová, protože do bezděkého úsměvu mladé vdovy se zahleděl Karliččin milý, mistr František. Točil se kolem nové dělnice, vyměňoval zlomené vrtáky, přinášel krabice s neprovrtanými plíšky a odnášel hotové palety. A Štěpánka seděla u své vrtačky a usmívala se čím dál tím víc. Po dvou týdnech mistr František doprovázel novou dělnici po práci domů. Po měsíci už přicházeli ráno co ráno do fabriky spolu. A František Cahlík úplně zapomněl, že nějaká Karlička existuje. Nepamatoval si na společné večery a nechtěl si vzpomenout na sliby, které jí dal.

Zato Karlička nezapomněla. Nemohla — už kvůli soustrastným pohledům a nabroušeným poznámkám ostatních dělnic.

„Přece to tak nenecháš být, holka,“ pobízely ji k činu. „Ta si Cahlíka nezaslouží, cuchta jedna. Kdyby její tchán věděl, že si tahá na noc domů chlapy, utáhl by kohoutek!“

A tak se Karlička odhodlala k činu. Jednou večer sedla na kolo, zastavila před bývalým zájezdním hostincem, zaklepa-la na dveře správcovského bytu dědy Leopolda a pověděla mu, jak hanebně se vdova po jeho zastřeleném synovi Václavovi, maminka milovaného vnoučka Vašíka, chová, jak špiní jméno celé rodiny a šlape jí, Karličce Hružové, po štěstí.

Děda Leopold byl ve věcech lásky tolerantní — vždyť zálet-ní manželé a nevěrné manželky byli nejlepšími zákazníky a při-nášeli mu do peněženky pěkných pár korun navíc. Ve vlastní rodině ale hanebnosti netrpěl. Zbrunátněl v obličejí a v po-hodlném domácím županu se žlutým lemováním, ve kterém tak rád sedával ve svém ušáku a pokuřoval doutníčky, obutý jen v trepkách, vytáhl z garáže motocykl a vyrazil za snachou.

Václava probudilo z prvních snů vrčení motocyklu. Všechny motory mu zněly v uších jako rajská hudba. Zaposlouchal se do blížících se zvuků a uchem rodícího se odborníka rozpo-znal dědův stroj. Vysoukal se z postele, vykoukl z okna a letěl nečekané návštěvě otevřít. Děda Leopold jako by ho ani ne-viděl. Vřítíl se dovnitř a zamířil přímo ke dveřím mamičiny ložnice. Václav strnul a díval se, jak děda bez klepání tiskne kliku a otevírá dveře.

Cožpak děda neví, že musí zaklepat a počkat? Neví, že ho stihne trest? Kolikrát už maminka přehnula Václava přes ko-leno a nařezala mu, protože jeho nohy a ruce byly rychlejší než myšlenky? Obrátil se a prchl do bezpečí postele.

I přes peřinu přetaženou přes hlavu slyšel dědův řev, ná-mitky strýce Františka a mamičiny vzlyky. Pak se hlasy zklidnily, hovor se přesunul do kuchyně a ozvalo se cinkání

skleniček. Po půlhodině se venkovní dveře zabouchly, dědova motorka několikrát zakašlala, naskočila a odbzučela do dálky. Dveře Václavova pokoje se otevřely a vešla maminka Štěpánka. Byla rozcuchaná a ubrečená a v očích měla vztek. „Kolikrát jsem ti říkala, abys ty dveře neotevíral?“

Václav cítil ve vzduchu další výprask a začal se hrabat z postele. Maminka se ale obrátila a zavřela za sebou. Už nikdy Václava nezřezala, protože nemusela. Její nový manžel František Cahlík se o to často a rád postaral sám.

...jako kvítka...

Na bílo natřený přízemní dvojdomek stál ve velké zahradě na úplném kraji města. V jedné polovině bydlel Václav s maminkou Štěpánkou, se vzpomínkami na mrtvého tatínka a s občasnými nápadníky. Druhá půlka patřila strýci Bedřichovi. A patřila mu i polovina velké zahrady, prostorná garáž poctivě přestavěná ze staré stodoly, žena Zdena a osm dětí, z nichž prvorozený Oldřich byl o rok starší než Václav a od nepaměti byl Václavovým nejlepším kamarádem.

Spolu jezdili na kole, chodili k rybníku házet žabky a lovit pulce nebo se jen tak potulovali po ulicích, uzavírali přátelství s jinými kluky, nebo naopak bránili své území před nájezdy cizáků a pak se přes zahradu plížili domů, aby je maminky neviděly. Zadními dveřmi proklouzli dovnitř a doprošovali se Oldřichových zručných sester, aby jim oprášily a vyspravily oblečení roztržené v pouličních bitkách, zpravidla vyprovokovaných divokým Oldřichem. Protože se do rvaček vrhal bez rozmyslu a s odvahou neodpovídající skutečnému stavu jeho sil, končil v mnohem zuboženějším stavu než Václav, který se vždycky držel poněkud

stranou a při první příležitosti vzal nohy na ramena a utekl do bezpečí.

„Proč jsi zase zdrhl?“ vyčítal mu pak Oldřich a utíral si krev z rozraženého rtu do rukávu. „Mohli jsme jim to nandat.“

„Co blázníš? Bylo jich pět, neměli jsme šanci. Proč je provokuješ, když víš, že nemůžeš vyhrát?“

„Přece se nám tady nebudou roztahovat.“ Oldřich vyplivl krvavou slinu.

Václav znechuceně odvrátil pohled. „Třeba bysme se s nima mohli nějak dohodnout.“

„Myslíš, abysme se jim vyhýbali, ne? Tak na to zapomeň.“

Přesně to Václav myslel, ale nahlas řekl: „Ne, jasně, vyhýbat se jim nebudem.“ A v koutku duše doufal, že po odplatě toužící bandu zase nějakou dobu nepotkají.

Pokud se kluci právě netoulali po ulicích, trávili dlouhé hodiny v Bedřichově garáži.

Zpočátku se v pečlivě udržované dílně poflakovali a překáželi, někdy dokonce i něco rozbili, ale časem začali být užiteční. Podali správný klíč, šroubek či maticku, očistili hadříkem součástky, umyli opravenou motorku nebo auto, což byla podle Oldřichových slov práce, která neměla daleko k umývání nádobí, a tak se jí rád vzdal ve Václavův prospěch a odkráčel, aby se věnoval mužnější činnosti, jako bylo například ježdění na kole bez držení nebo nácvik hodu kapesním nožem. Václav zůstal, pečlivě leštil kapotu a zhluboka vdechoval těžkou vůni benzínu. Tam, v sousedově garáži, se narodila Václavova celoživotní láska k motorům.

Strýc Bedřich pracoval ve strojírnách na ranní a odpolední směny a ve volném čase načerno opravoval ojetá vozítka a vozy svých známých a jejich známých. Protože byl šikovný, ledacos sehnal nebo vyrobil, a navíc byl levný, neměl o zakázky nouzi.

Paní Zdena s povzdechem říkala: „Tebe jednou zavřou, Bedřichu,“ ale s manželovou mírně nezákonnou činností ji smířovala příjemná skutečnost, že si dost přivydělal, což při osmi dětech nebylo na škodu. A navíc měla manžela v dílně pod dohledem.

Bedřich Hasil nebyl žádný proutník, jenže paní Zdena o manželské kratochvíle nikdy moc nestála. Přesto právě ji si příroda vybrala a obdařila ji nekonečnou plodností. Péče o rozsáhlou rodinu osminásobnou matku unavovala a vyčerpávala. Když se k ní večer manžel přitulil, předstírala spánek častěji, než bylo zdrávo, a tak se na Bedřicha nemohla zlobit, že se občas zastavil u Štěpánky. Ale přece jenom se trochu bála, aby Bedřich u sousedky nenašel víc než jen tělesné potěšení, a hodně se jí ulevilo, když se Štěpánka Mánesová provdala za Františka Cahlíka.

Václavova maminka velkou chuť do vdavek neměla. Přestože si s mistrem Františkem užívala milostných hrátek, lásku k němu necítila a brzy by pohledného, i když nijak výjimečného milence vrátila Karličce Hružové a bez výčitek svědomí by zapomněla, i jak se jmenoval, což se jí u krátkých známostí občas stávalo. Po zásahu dědy Leopolda ale neměla na výběr. Tchán na svatbě neřestné Štěpánky a zamilovaného Františka trval. Hrozil, že snachu přestane podporovat, nebude dál splácet domek, ve kterém se tak hanebně peleší, a postará se, aby se s ostudou vrátila do rodné vesnice.

Štěpánka si sice byla skoro jistá, že by tchán své výhrůžky nesplnil — už kvůli vnukovi —, ale nechtěla riskovat. Navíc si dobře uvědomovala, že i sňatek je způsob, jak se zbavit modrých montérek a vrátit se k životu ženy v domácnosti.

Václavovi matčina svatba moc radosti do života nepřinesla. Hned druhý den po skromném obřadu František Cahlík

nastěhoval své dva kufry do manželčiny ložnice a ke kuchyňskému stolu postavil vypořádanou modrou židli s mohutnými podpěrkami na ruce. Velká židle všude trčela a překážela a Štěpánka s Václavem ji od prvního okamžiku svorně nenáviděli.

Horší bylo, že František Cahlík od první chvíle nenáviděl Václava. Žárlil na pozornost, jíž se chlapci od Štěpánky dostávalo, na čas, který strávil v matčině společnosti, a na lásku, na niž měl podle Františkova názoru právo pouze manžel. Chtěl mít Štěpánku sám pro sebe, přál si, aby viděla jenom svého muže a jenom jej milovala. Hledal na Václavovi chyby, trestal jej za každé provinění, ať už skutečné, nebo smyšlené, a snažil se nevlastního syna před ženou pomluvit. Snad byl opravdu tak pošetilý a myslel si, že Štěpánka syna zavrhne a bude patřit jen jemu.

Václav světu dospělých vůbec nerozuměl. Nechápal, proč je k němu mamčin nový muž nespravedlivý, a vyhýbal se mu, jak mohl. Veškerý volný čas trávil v dílně strýce Bedřicha, společně se sousedovic dětmi psal domácí úkoly a často u nich i večerel. Paní Zdena usoudila, že mezi osmi a devíti dětmi není tak velký rozdíl, a téměř začala Václava považovat za svého.

Ani vyhýbací taktika Václava nezachránila před občasným výpraskem. Kdo chce psa bít, hůl si vždycky najde. A František Cahlík si na chlapci vylíval vztek na to, že mu milovaná žena nedává tolik lásky, kolik by chtěl. Čím víc se Štěpánka syna zastávala, tím silněji do něj František tloukl, a tím víc se k sobě syn s matkou přimknuli. Po pouhých šesti měsících, které se Václavovi zdály delší než celé století, se Štěpánčina snaha být Františkovi dobrou ženou změnila v nenávisť. Nedokázala se na manžela už ani podívat a úsměv jí zmizel ze rtů pokaždé, když si na něj jen vzpomněla. A František nosil

milované Štěpánce květiny, zahrnoval ji dárky a zdálo se, že vůbec nechápe, že v jeho manželství není něco v pořádku.

A tak když jednoho dne přišel z práce domů a našel své dva kufry postavené vedle modře vypolstrované židle, byl upřímně překvapený.

„Co to má znamenat?“ zeptal se nechápavě.

„Chceme, aby ses odstěhoval.“

„Kdo to chce?“

„Já i Vašík. Sám vidíš, že to takhle dál nejde. Pořád na něj jenom rveš.“

„Ale Štěpánko... Já přece... Ať jde ten kluk. Jsou s ním jenom potíže! Ať se o něj postará starý Mánes. Je to přece jeho vnuk.“

„Co to říkáš za nesmysly? Vašík je můj syn. A když se s ním nesneseš, musíš pryč. Měl jsi dost času, aby sis na něj zvykl. Ale ty se ani nesnažíš. Jen ho mlátíš.“

„Bez něj by nám bylo líp, Štěpánko. Kdyby ho nebylo, žili bysme jako v ráji. Za všechno může ten parchant. Rozmazlila jsi ho. Musí přece vědět, že má poslouchat. Facka ještě nikomu neublížila. Mě táta taky mlátil, na tom nic není.“

„Půl roku tě prosím, ať Václava necháš na pokoji. Už toho mám dost. Teď chci, abys odešel. Nebo se starý Mánes dozví, jak se chováš k jeho jedinému vnukovi.“

František Cahlík se posadil do modré židle. „Ty mi vyhrožuješ, Štěpánko?“ Opřel se a několikrát otevřel pusou jako kapr na suchu. „A nebojíš se, že když se se mnou rozvedeš, starý Mánes tě přestane podporovat?“

„Všechno bude lepší než život s tebou,“ odsekla Štěpánka odvázně. Skutečnost ale byla taková, že se opravdu bála. Zpátky do továrny se jí vůbec nechtělo a o návratu k rodičům nemohla být ani řeč. Ještě chvíli se nechala prosit a přemlouvat a pak Františkovi dovolila, aby si kufry znovu vybalil. Nejdříve

samozřejmě musel slíbit, že se Václava ani nedotkne a že svoji oblíbenou židli přestěhuje z kuchyně do ložnice, kde nebude tolik překážet.

Od toho dne přestal Václav pro Františka existovat. Chodil okolo něj, jako kdyby ho neviděl. Nikdy na něj nepromluvil, na nic se ho nezeptal. Václav byl z otčímova chování zpočátku zmatený, občas dokonce odběhl podívat se do zrcadla, jestli se nějakým kouzlem nestal neviditelným, ale pak si zvykl. Otčímovo mlčení bylo přece jenom lepší než řev a výprask.

Štěpánka zabalila odpor vůči manželovi do úhledného balíčku a ukryla ho hluboko v duši. Dál přijímala manželovy dárečky, ale krůček po krůčku si vybojovala zpátky svobodu, na kterou byla zvyklá, a než se rok s rokem sešel, vystěhovala manžela i ze společné ložnice. A František dál kupoval kytky a litoval svou ženu, že má tak lehké spaní. Vůbec si nevšiml, že vlastně žije v podnájmu a za nocleh na kuchyňském gauči, teplou večeři a občasný úsměv své milované platí celou výplatou.

V březnu roku padesát tři bylo Václavovi necelých jedenáct let. Příliš přemýšlivý nebyl, ale přesto mu pár věcí a událostí leželo v hlavě. Třeba proč se celé město zahalilo do smutku, když umřel ten ruský prezident Stalin. Takhle mu totiž vlajky stažené na půl žerdi, černě vyzdobené výlohy a tklivou hudbu z tlampačů vysvětlila maminka.

„Tys ho znala?“ zeptal se opatrně Václav, a když mu maminka řekla, že ruského prezidenta v životě neviděla, pustil truchlení z hlavy. Ve školním rozhlase ale soudruh ředitel hlásil, že svět utrpěl těžkou ztrátu, protože zemřel velký vůdce a učitel pracujícího lidu, Leninův spolupracovník a dovršitel jeho díla, zakladatel našeho vzoru Komunistické strany

Sovětského svazu a její předseda, osvoboditel naší vlasti, vítěz nad fašismem, milovaný soudruh Stalin. A že svět bez něj už nikdy nebude takový jako dřív.

To Václava trochu znepokojilo. A ještě víc ho znepokojilo, když za dalších deset dní zemřel soudruh prezident Klement Gottwald. „To asi mezi prezidenty řádí nějaká nakažlivá nemoc,“ pravil.

Ale maminka, místo aby ocenila synkův bystrý postřeh, vyjela: „Takový nesmysl už nikdy neříkej. Chceš, aby nás zavřeli jako mladého Zdráhala?“

Tak tohle už Václavovi nebylo jasné vůbec. Cožpak je snad nakazil?

Poslechl však maminčinu moudrou radu a mlčel. Ve škole paní soudružka učitelka zavedla děti do slavnostně vyzdobené tělocvičny, kde na švédské bedně, zakryté černým sukнем, stála busta zesnulého státníka, obklopená rudými karafiáty. Soudruh ředitel žákům vysvětlil, jak moc jim bude soudruh Gottwald chybět, a poslal je truchlit do tříd. Tam Václav také mlčel — i když z úplně jiného důvodu — během zcela nepietního zkoušení z vlastivědy, za což byl ohodnocen nemilosrdnou pětkou. To Štěpánku kupodivu rozčílilo víc než náhlá smrt obou státníků.

Štěpánka byla šetrná žena. Narodila se ve skromných poměrech a znala cenu peněz. Věděla, že mít peníze znamená svobodu a bezpečí, a proto hospodařila tak, aby mohla každý měsíc odložit něco stranou. Bankovky, pečlivě přepočítané a svinuté v ruličce, ukládala do hrníčku s červenými puntíky zastrčeného až vzadu v kredenci.

Na hrníček myslela pokaždé, když manželovi dovolila návštěvu své ložnice, a během aktu, který kdysi vyhledávala,

v duchu přepočítávala šustivé bankovky a pokoušela se odhadnout, jak dlouho ještě bude muset spořit, než si bude moci dovolit rozvod a nabude znovu svobodu.

František o obsahu puntíkovaného hrníčku neměl ani tušení. Proč taky? Přestože byli František se Štěpánkou manželé, pro Václavovu maminku byl svazek zlým snem a věřila, že není v pasti manželství uvězněná napořád.

František ani netušil, že Štěpánka není šťastná. A pokud by snad pojal podezření, nenapadlo by ho, že příčinou manželčiny nespokojenosti je on sám. Jak by v manželství mohla být nespokojená žena, kterou manžel zahrnuje láskou tak jako on Štěpánku? Nebylo týdne, aby své milované nedonesl kytičku nebo dáreček, neprošel den, kdy by jí neřekl, jak moc ji má rád. Z práce pospíchal rovnou domů a věnoval své ženě každou volnou minutu. Sedával s ní v kuchyni, vyprávěl o všem, co se událo, a vyptával se, jak prožila den, nebo se jen díval, jak připravuje večeři. Nevyčítal jí, že čas, který by měla trávit s manželem, věnuje svému nevyvedenému synovi, co se jen fláká po venku a chodí domů celý zamaštěný od oleje. Dokonce se už vzdal snahy trochu ho vychovat.

Štěpánka byla přítomná v každé Františkově myšlence a sám nevěděl, jak bez ní kdy mohl žít. Někdy ho popadla skličující úzkost, že se stala obětí nehody nebo náhle onemocněla, a nemohl se dočkat konce pracovní doby, aby se ujistil, že jde jen o výplod rozjitřené fantazie.

Na začátku června padesátého třetího roku byl Františkův strach o manželku docela oprávněný. Přestože se už nějakou dobu mluvilo o měnové reformě, která by omezila černý trh, pozvedla hospodářství zdevastované poválečnou komunistickou vládou a ozdravila měnu, představitelé státu dělníků a rolníků takové řešení situace rozhodně popírali.

První den v měsíci přišel šok. Nejenže k měnové reformě došlo, ale navíc byla tak krutá, že se v některých městech dělníci, připravení o tvrdě vydělané a našetřené peníze, rozhodli jít do ulic a projevit své rozhořčení nad zradou svých soudruhů ve vládě.

Řeči o davu v ulicích vyděsily Františka ještě víc než znehodnocení úspor. Ostatně v jeho případě se o velkých úsporách mluvit nedalo a o Štěpánčině hrnečku neměl tušení. Před očima se mu mihaly děsivé představy, v nichž se nebohá Štěpánka cestou na každodenní nákup připlétla pod nohy tisícíhlavému davu. Viděl ji pošlapanou a zkrvavenou, zasaženou náhodnou střelou ze zbraní vojáků či milicionářů, které — jak se mezi lidmi povídalo — proti nespokojeným davům určitě pošlou.

Na nic nečekal, nikoho se nedovoloval, shodil ze sebe modrý pracovní plášť a rozběhl se z práce domů posedlý myšlenkou, že musí svou ženu zachránit. Dnes Štěpánka nesmí sundat z police proutěný košíček, přehodit si držadlo přes předloktí a vydat se na každodenní nákup do města.

Vyhnul se rušným ulicím a proplétal se bočními cestami na předměstí. Ve spěchu zapomněl tašku i s klíči v šatní skříňce, ale dveře na bílo natřeného dvojdomku byly našťěstí odemčené. Štěpánčin košíček stál na svém místě. Zaplavila ho úleva a pocit naprostého štěstí. Celý svět se najednou rozjasnil a František zatoužil po jediném — sevřít svou ženu v náručí, přitisknout ji k sobě a říct jí, jak moc se o ni bál. Prošel chodbou, pak kuchyní, a když manželku nenašel, zamířil do ložnice, kam mu bylo dovoleno vstoupit jen zřídkakdy.

Přestože se blížilo poledne, postel byla stále ještě neustlaná. Štěpánka seděla na pelesti, rozpuštěné vlasy jí splývaly po skloněných zádech a padaly jí přes ramena. Ruce měla natažené

a jednu nohu právě provlékala krátkou nohavičkou bavlněných spodních kalhotek.

František neměl ženě za zlé, že si přispala, a rád by se pokochal pohledem na oblékající se krásku, ale jeho oči zcela znenadání přilákal pohyb na druhé půlce manželské postele. Na polštáři naditým peřím spočívala hlava souseda Bedřicha. Modré oči měl doširoka otevřené a spíš překvapeně než provinile sledoval Cahlíkovu reakci. A stejný výraz František zahlédl v očích ženy, která mu před svědky slibovala věrnost a lásku.

František se nikdy předtím v takové situaci neocitl, a tak není divu, že nevěděl, jak se zachovat. Bez jediného slova vykouval do kuchyně, posadil se na nejbližší židli a civěl do stěny. Tak seděl i ve chvíli, kdy se dveře ložnice znovu otevřely a Bedřich, aniž mu věnoval jediný pohled, prošel kolem něj a zamířil ven. Po chvíli se v kuchyni objevila i Štěpánka. Pootevřenými dveřmi zahlédl, že manželské postele jsou už vzorně ustlané, bílé naškrobené peřiny překryté háčkovaným přehozem a uprostřed jako vždy trůní panenka oblečená v barevné, bohatě našášené sukni.

„Netvrď mi, že jsi nic netušil.“ Manželčin hlas zněl chladně a lhostejně. „Musel sis všimnout, že nám to nefunguje.“

„Ale Štěpánko.“

„Ale Štěpánko... Ale Štěpánko... Umíš říct něco jiného?“

František mlčel.

Chvíli čekala a pak otráveně pokrčila rameny. „Musím do konzumu.“ Přehodila si přes loket proutěný košík, pohledem do zrcadla zkontrolovala, jestli sponky plní svoji úlohu a drží vlasy v úhledném drdůlku, a bez ohlednutí odešla.

V první chvíli měl chuť zavolat, ať nikam nechodí, že je to nebezpečné, ale ústa odmítala promluvit. Jen si jdi, pomyslel

si, jdi vstříc rozvášněnému davu. Poznej, jaký je život, když tě nikdo nechrání.

Štěpánce žádné nebezpečí nehrozilo, protože v ulicích města žádný dav nebyl. Ožebračení lidé moc dobře věděli, jaká odplata by je od soudruhů mohla čekat, kdyby si stěžovali příliš nahlas, a tak kromě plzeňských škodováků, kterým rozhořčení stejně nebylo nic platné, se odvážil protestovat málokdo. Národ se na chvíli spojil ve svorném nadávání, vláda ztratila podporu dalších věrných, ale brzy bylo všechno ve starých poslušných kolejích.

Štěpánka domů nespíchala, protože zcela správně tušila, že ji tam nic pěkného nečeká. Chodila ulicemi a hlavu měla plnou myšlenek na manželství, do kterého se nechala tak nešťastně vemluvit, a na roličku bezcenných bankovek zastrčenou hluboko v kredenci.

A tak se stalo, že dávno před ní dorazil ze školy domů Václav. Nejdříve se zastavil u sousedů, ale tentokrát byl strýc Bedřich nervózní a roztržitý, vztekle bušil kladivem do kusu plechu, který se pokoušel vyrovnat, a Václava i s Oldřichem z garáže vyhodil.

„Asi se pohádal s mámou,“ podotkl Oldřich a Václav usoudil, že nejmoudřejší bude vynechat zastávku v kuchyni paní Zdeny — i když se odtamtud nesla lákavá vůně — a vydat se rovnou domů.

U nich v kuchyni nevonělo nic, což Václava překvapilo. Maminka vařila nejen ráda, ale i dobře, a od té doby, co se znovu stala ženou v domácnosti, nenechala plotnu vychladnout. Václava vyděsila myšlenka, že je maminka nemocná. Rozběhl se ke dveřím ložnice, natáhl se po klice, ale pak rychle ucukl. Kolikrát už dostal výprask, protože nezaklepal? Ale co když je maminka opravdu nemocná a spí? Přitiskl ucho těsně

ke dveřím a zdálo se mu, že slyší pravidelné oddechování. Rozhodl se, že nejistota je horší než případný výprask, chytil kliku a pomalu a co nejtíšeji ji tiskl dolů. Zatlačil do dveří, až se mezi rámem a bílým lakem dveří objevila úzká škvírka. Přitiskl k ní oko, ale nic neviděl. Zdálo se, že postel je ustlaná. Chtěl pootevřít trochu víc, ale dveře se o něco zadržly. Opřel se do nich plnou silou, předmět za dveřmi povolil a Václav doslova vpadl dovnitř.

A to, co viděl, se mu vůbec nelíbilo. Maminka měla pravdu, když říkala, aby nikam nevstupoval bez klepání. Za dveřmi ložnice ležela převrácená modrá polstrovaná židle. Křišťálový lustr, na který byla Štěpánka tolik hrdá, chyběl a na skobě byl přivázaný provaz, z něhož viselo něco velkého. V úrovni Václavových očí se houpaly nohy v modrých ponožkách. Poslední, co si chlapec uvědomil, než se nahlas rozječel, byla louže na koberci a palec trčící z dřevé ponožky.

A tak se Štěpánka stala dvojnásobnou vdovou. Tentokrát se ale nenašel nikdo, kdo by ji litoval. Skutečnost, že ani druhé manželství nevydrželo déle než rok, se stala předmětem mnoha řečí a spekulací. Přestože převládal názor, že se František stal obětí měnové reformy, lépe informovaní jedinci a ti, kdo měli jakýkoli důvod mladou vdovu nemilovat, tvrdili, že Štěpánce není souzeno žít v manželství. Odvážili se dokonce předpovídat každému, kdo by se s Václavovou maminkou pokusil oženit, stejný osud.

Štěpánku Františkova smrt zdrtila víc, než by si myslela. Toužila sice po svobodě, ale nelíbilo se jí, jakým způsobem o manžela přišla. Své sehrály i výčitky svědomí. Doba si žádala, aby vdova dodržovala smutek, a tak se Štěpánka zahalila do černého a obnovila návštěvy místního kostela. Pan farář ji přivítal s radostí, protože počet věrných oveček se po převratu

zmenšil natolik, že při nedělním kázání bývaly obsazeny stěží první tři lavice. Štěpánka celá ve smutku a s černým šátkem uvázaným přes drdůlek usedla — podle mínění věrných návštěvnic kostela drze — do první řady přímo před kazatelnu, a tím si vysloužila další dávku nenávisti a přezdívku Vdova.

Více než přezdívka Štěpánku trápily řeči, které se začaly šířit po okolí. Někdo ze sousedů, kteří se seběhli, když Václav s jekotem vyběhl z domku, aby přivolal pomoc — v té chvíli už samozřejmě zbytečnou —, si všiml palce, jenž se nebožtíkovi proklubal z modré ponožky. „Ani ponožky mu nezalátala,“ řekl doma ženě. František ještě nebyl pod zemí, a v ulici už se povídalo, jak špatnou manželkou mu Štěpánka byla.

Václavova maminka moc dobře věděla, že byla mizerná manželka, ale rozhodně byla skvělá hospodyně, a přestože nepečovala o manželovo tělesné potěšení, o jeho žaludek, košile a ponožky se starala vzorně. Na pověsti výborné hospodyně si zakládala, sprostá pomluva ji zasáhla na nejcitlivějším místě, a proto Františkovi nikdy neodpustila, že ji tak zostudil.

Největší starosti však dělal Štěpánce Václav. Během dne nebylo na jeho chování nic neobvyklého. Chlapsky odmítl matčinu nabídku vyvolanou výčitkami svědomí, že to byl právě Václav, kdo Františka našel, aby pár dní nechodil do školy. Naopak. Všem kamarádům v ulici i ve škole dopodrobna líčil, jak takový oběšenec vypadá, a každé líčení končil slovy: „A ještě se houpal.“

Večer co večer však prosil Štěpánku, aby si směl nechat rozsvícenou noční lampičku. A když přišla v noci do jeho pokoje a chtěla světlo zhasnout, zjistila, že je Václav ještě vzhůru.

„Ty nespíš?“

„Vlastně se mi ani nechce spát.“

„Nemůžeš usnout, protože je rozsvíceno. Zhasnu.“

„Ne, maminko, prosím tě, ne.“

Vzhledem k nešťastné události, jíž byl syn svědkem, a spoustě vlastních starostí, kvůli kterým neměla sílu zabývat se maličkostmi, se Štěpánka nedohadovala a nechala světlo svítit celou noc. Probdělé noci zpočátku nezanechávaly na Václavovi na první pohled žádné následky. Dny trávil ve škole a s kamarády jako obvykle, ale kdykoli se posadil, hlava mu spadla a usnul. Po půlhodinkách doháněl, co v noci zameškal. Pátou noc ho Štěpánka přistihla, jak v rozsvíceném pokoji sedí na posteli a provádí podivné protahovací cviky. V tu chvíli jí došlo, že se Václav spánku brání.

„Ty se bojíš, víd’?“ zeptala se přímo.

„Ne, nebojím. Jenom nechci, aby se mi zase zdál ten sen.“

„Jaký sen?“

Václav mlčel.

„Řekni mi, co se ti zdálo. Na tom přece nic není. Každý má sny.“

Václav se rozhlédl, jako kdyby se bál, aby ho někdo neslyšel.

„A dovolíš mi, abych nechal rozsvíceno?“

„Ne, ale nechám ti otevřené dveře do kuchyně.“ Od osudného dne, kdy se podruhé stala vdovou, přespávala na kuchyňském gauči. Ani jí nebylo pomyšlení na oběšence visícího ze stropu příjemné.

Václav se k ní naklonil a zašeptal: „On mě honí s tím provazem a křičí.“

Štěpánka se posadila vedle něj a objala ho kolem ramen.

„Co křičí?“

Václav ještě ztišil hlas. „Že tam budu viset místo něho.“ Odmĺčel se. „Mami, víš, a oči má přitom tak divně vyvalené.“ Zatřásl se odporem.

„A to se ti zdá často?“

„Každou noc. Jednou už mě skoro chytil, ale ucukl jsem.“
„Vždyť je to jenom sen,“ řekla Štěpánka, pohladila ho po hlavě, zhasla světlo a nechala dveře do kuchyně otevřené. Sotva se i ona začala nořit do první dřímoty, probudil ji křik z Václavova pokoje. Když doběhla k posteli, seděl očividně vyděšený v tureckém sedu. „Rozsviť, prosím tě, maminko, rozsviť!“

A tak se to opakovalo noc za nocí a Václav už se během dne začínal ploužit jako mátoha, jako kdyby ho František opravdu měl každou chvíli dohonit a vzít si ho k sobě.

To pomýšlení Štěpánku vyděsilo a rozhodla se vyhledat radu. Obrátila se na dědu Leopolda, protože věděla, že Václav je pro něj nejdůležitějším člověkem na světě a udělá všechno, aby mu pomohl.

Dědu Leopolda měnová reforma nijak zvlášť nepostihla. Nikdy komunistické vládě nevěřil a peníze, k nimž přišel svým tajným podnikáním, zavčas dobře investoval. Aniž to Václavově mamince řekl, odkoupil polovinu pronajatého domku, v němž se synem bydlela, a za zbylou hotovost si pořídil ojeté auto značky Taurus.

Hrdě bleděmodrý vůz obcházel a hladil zakulacené plechové boky, jako by hladil tělo vlnadné ženy. „To jsem koupil, abys nenadávala, že jsi na motorce vždycky celá promrzlá a zacákaná od bláta,“ řekl své ženě, babičce Majce, když se zlobila, že na ně zbytečně upozorňuje. „A taky si myslím, že pro ženu tvého věku se nehodí, aby jezdila na motorce.“ Babička Majka se samozřejmě zatvářila uraženě, ale na pravidelné návštěvy za vnukem se svezla ráda.

Děda Leopold neměl tušení, co všechno se během ročního manželství Štěpánky a Františka událo. Nebyl z těch, kdo si dělají starosti s věcmi, které se už udály, a nikdy by nepřiznal, že udělal chybu, když Štěpánku přinutil, aby se vdala

ze špatných důvodů. Potíže řešil selským rozumem. A v případě vnukovy nespavosti mu rozum napovídal, že Václav je případ pro psychiatra.

Jedním z návštěvníků Leopoldova natajno provozovaného hodinového hotelu — i když on sám by se proti používání takového názvu ohradil, ale jak jinak nazvat místo, kde se na pár hodin zastaví dvojice k milostným hrátkám? —, tak tedy jedním z velice častých zákazníků byl primář krajské psychiatrické léčebny. Přijížděl stále stejným bílým vozem, z něhož ovšem vystoupila pokaždé jiná slečna či paní. Děda Leopold vyzoroval, že primář nevyhledává vyhraněný typ, ale jednu věc měly všechny dámy společnou — byly o pořádný kus větší než drobný pan psychiatr.

Pan primář Středák vyslechl žádost dědy Leopolda, dopodrobna si nechal vylíčit vnukovy potíže, pokýval hlavou nad závažností případu a k Leopoldově radosti objednal pacienta hned na druhý den. Děda naložil Václava do naleštěného auta a slíbil, že mu na zpáteční cestě dovolí kousek řídit. Václav honem odběhl pro polštářek, aby při řízení viděl přes volant, a vyrazili na půlhodinovou jízdu, kterou Vašík, i když se na cestu autem tolik těšil, celou prospal.

V ordinaci pana primáře Středáka bylo všechno velké. Dveře měly dvě široká křídla, okna sahala od podlahy až k samému stropu, plyšová křesla připomínala spíš pohovky a na psacím stole by se dal hrát kulečník. Děda se posadil na dřevěnou židli v čekárně a pacienta pan primář usadil v ordinaci do mohutného křesla proti stolu. Václav se zabořil do měkkých polštářů a přepadl ho strach, že se z jejich objetí už nikdy nevyhrabe.

„Tak, chlapče,“ začal pan primář, kterého za obrovským stolem skoro ani nebylo vidět, „ty prý nemůžeš v noci spát.“

„Hm,“ odpověděl Václav.

„Máš prý ošklivé sny.“

„Hm.“

„Co kdybys mi pověděl, co se ti zdá.“

A Václav mu vylíčil své sny. Pak povyprávěl, jak našel oběšeného Františka. Jak visel ze stropu jako pytel a oči měl podivně vyvalené. A jak se ještě houpal.

Pana primáře vyprávění očividně zaujalo. Nechal si oběšence popsat ještě jednou. Pak dokonce Václava požádal, aby mrtvého namaloval.

„Hlavně nezapomeň namalovat ty oči,“ připomněl Václavovi a chlapec se snažil, i když se mu v hlubokém křesle moc dobře nemalovalo. Poctivě vzpomínal na sebemenší podrobnosti a nezapomněl ani na překocenu židli a díru v ponožce. Jen do malování vyboulených očí se mu moc nechtělo. Nakonec se přemohl a obrázek dokončil.

Očekával chválu, ale pan primář obrázek vzal, dlouze cosi zapisoval do lejster rozprostřených na stole, pak složil pomalovaný papír do maličkého čtverečku, položil ho do popelníku a zapálil. „S tím obrázkem shořely i tvoje vzpomínky a zlé sny,“ oznámil a Václav si pomyslel, že ten prťavý chlápek je opravdu nějaký divný.

Primář si udělal ještě několik poznámek, pomohl chlapci vyhrabat se z měkkého křesla a poslal ho čekat ven k autu. Zatímco Václav zaujatě zkoumal technické vybavení vozu, doktor dlouze rozprávěl s dědou Leopoldem. „Mělo by se to zlepšit,“ řekl na úvod. „Ale je docela dobře možné, že chlapcovy potíže mají hlubší kořeny. V tom případě by musel postoupit komplexnější léčbu a případně i hospitalizaci.“

Děda Leopold se vyděsil natolik, že úplně zapomněl na slib, že dovolí Václavovi na chvíli řídit, a přes vnukovy protesty se plnou rychlostí rozjel sdělit truchlivý předpoklad snaše.

„Na mém dítěti nikdo žádné hokusy pokusy dělat nebude,“ řekla Václavova maminka. A když v noci syn vyváděl ještě víc než obvykle, popadla ho a dovedla k dětskému doktorovi. Vylíčila vývoj událostí i primářovu prognózu.

„Já bych to tak nedramatizoval,“ řekl dětský doktor, který měl za sebou dva roky koncentráku a zažil všelicos. „Dětský organismus se s tím vypořádá. Chce to jen čas a změnu prostředí. Běháš rád?“ obrátil se k Václavovi.

„Hm, asi jo,“ odpověděl Václav.

„Tak tě pošleme na sportovní tábor. To je přece dobrý způsob, jak strávit prázdniny, nemyslíš?“

„Asi jo,“ řekl Václav.

Když se s baleným kufrem nasedal do dědova auta a mával mamince na rozloučenou, netušil, že sportovní tábor mu úplně změní život. Nejenže nadobro skoncuje s nočními můrami, ale pomůže mu najít další životní vášeň — lásku k běhu.

...na modranském džbánu...

Na světě už je to tak zařízené. Když člověku něco jde, dělá to rád. A Václav, vycvičený častými úprky z potyček vyvolaných boječtivým Oldřichem, v běhu nenašel soupeře. Ze sportovního tábora se vrátil ověšený medailemi — co na tom, že některé byly jenom z čokolády — a se složkou plnou diplomů.

Nebyl to jen opojný pocit vítězství, kvůli kterému rád běhal. Při běhu mu duše vyletěla z těla a opustily ho všechny myšlenky. Nohy kmitaly v pravidelném rytmu, plíce pracovaly na plné obrátky, srdce bušilo a celé tělo se naplnilo štěstím.

Vedle obrázků aut a motorek světových značek vystřižených z novin a časopisů přibýly na stěně Václavova pokoje fotografie známých sportovců a tabulky rekordů. Novým vzorem, ba přímo modlou, se mu stal Emil Zátopek, který tou dobou sklízel jeden úspěch za druhým. Václav si pořídil velký nelinkovaný sešit a poctivě do něj vlepoval všechny fotografie a články týkající se slavného idolu.

„Mami, nezdá se ti, že jsem Zátopkovi tak trochu podobný?“ zeptal se, zatímco seděl u kuchyňského stolu a soustředěně lepil do sešitu další obrázek vystřižený ze sportovní rubriky.

„Ani ne,“ odpověděla Štěpánka, aniž se ohlédla.

„Ale mamí, podívej se přece pořádně, nos mám úplně stejný jako on.“

Štěpánka se zadívala na synův nos. „No, trochu křivý ho máš. A nezapatlej zase celý stůl od lepidla.“

Mladý sportovec došel k závěru, že s holkami se o pořádných věcech mluvit prostě nedá, a vydal se konzultovat svůj zjev s Oldřichem.

Dědu Leopolda uprosil, aby mu koupil životopisy slavných sportovců, pokud možno běžců, což v lidově demokratickém knihkupectví nebyl tak docela snadný úkol. Nebyl by to však děda Leopold, kdyby se nepokusil vnukovi splnit toužebné přání, obzvlášť když mu nový koníček pomohl zaplašit děsivé sny. Sehnat požadovanou literaturu bylo ovšem daleko těžší, než předpokládal. Rozhodil sítě, vyptával se známých, vytipoval si ty, kdo by požadované tituly mohli mít, a složitou sítí služeb a protislužeb pronikl do jejich blízkosti. Pak se často ukázalo, že dotyčný knihu nevlastní a ani nikdy nevlastnil, a pátrání začalo nanovo. Už se začínal bát, že tentokrát svého vnuka zklame, což by pro něj bylo ponižující, když se ho babička Majka zeptala: „A proč prostě nedáš inzerát do novin?“

Babiččin nápad byl nejen jednoduchý, ale i účinný. Dědovi Leopoldovi se sešlo tolik knih — i když většina o sovětských borcích —, že na ně musel Václavovi koupit knihovničku.

Poprvé po dlouhých pěti letech školní docházky Václav uznal, že čtení je přece jenom k něčemu dobré. Obzvlášť pečlivě studoval životopisy běžců, především těch na dlouhé tratě, zkoumal jejich tréninkové metody, stravovací návyky a způsob života. A když našel něco, co by mohlo být užitečné, zahrnul dotyčnou činnost do svého denního rozvrhu.

Klíč, podle kterého vybíral, by se dal označit za metodu pokusů a omylů. Omylem rozhodně byla dieta složená převážně z vajíček — to zjistil sám, neboť si přivodil žaludeční a střevní potíže. Běh v teplé zimní bundě i v letních třicetistupňových teplotách mu pro změnu zatrhl maminka. Chtěl zkusit taky běh s batohem plným cihel — ale ten ani neuzvedl, a tak ho pokorně odtáhl za stodolu a vyložil, aby ho nikdo neviděl.

Avšak jiné zkušenosti vyčtené z knih se staly nikoli dočasnou, ale stálou součástí Václavova života. Kromě protahovacích cviků praktikovaných před každým během to bylo otužování. Otužovat se v létě nebylo nic obtížného, a tak se mu pro zdravý životní styl podařilo nadchnout i Oldřicha. Každé ráno se kluci sešli na zahradě a pumpovali na sebe studenou vodu. To, co se pro Václava stalo celoživotní rutinou, u Oldřicha skončilo s říjnovými ranními mrazíky. A když přišla první chumelenice, válel se v bílém sněhu už Václav sám, zatímco Oldřich si před odchodem do školy moudře vychutnával teplo bílých prachových peřin.

Hned na začátku dalšího školního roku se Václav s Oldřichem přihlásili do atletického oddílu. Už zahajovací trénink byl pro Václava zklamáním.

„Tohle nebyl žádný trénink,“ stěžoval si v dílně strýci Bedřichovi, když mu podával šroubovák. „Byla to obyčejná hodina tělocviku. Jako ve škole. Samý nástup. Na začátku — nástup. Pak rozcvička. A zase nástup. Pak jsme jednou oběhli hřiště a půl hodiny jsme házeli granátem. Ten chlápek, co si říká trenér, žádný trenér není. A představte si, strejdo, že s námi běhaly i holky!“

„Oldřichovi se to líbilo,“ řekl strýc Bedřich.

„A když jsem se toho *trenéra* zeptal, jestli budeme mít tréninkové deníky — víte, každý opravdový sportovec přece musí mít deník —, řekl mi, ať si nevymýšlím a zařadím se.“

Strýc Bedřich si utřel ruce do hadru. „Stejně si myslím, že špatný trenér je lepší než žádný.“

„A když se na mě přišla podívat maminka, nechal nás běhat dokola a ani nám neměřil čas! Sedl si k mamce na lavičku a pořád jí něco povídal.“

Strejda Bedřich se zamračil. „Máš pravdu, Vašíku, takový trénink nemá cenu. Myslím, že nejlepší bude, když budete s Oldřichem trénovat sami.“

Jenomže Oldřichovi se v atletickém oddíle líbilo. Byl přece jenom o něco starší než Václav, na sport byl docela šikovný a obdivné pohledy dívek mu — na rozdíl od stále dětinského Václava — lichotily. A tak se ve sportovním oddíle víc než v běhu vycvičil v laškování s děvčaty.

Václav nehodlal zahodit skvělou sportovní kariéru kvůli neschopnému trenérovi, a tak v duchu Oldřicha odepsal a vydal se na dráhu sólového sportovce. Poctivě dělil čas mezi auto-dílnu strýce Bedřicha a běžecké boty, které mu bez dlouhého přemlouvání a po dlouhém shánění koupil hrdý děda Leopold. „Možná, že z tebe druhý Zátopek nebude, Vašíku, ale z vlastní zkušenosti vím, že rychle utíkat se hodí vřdycky.“ Moudrost dědových slov ocenil Václav v životě několikrát.

Bedřichova žena Zdena povila za čtrnáct let manželství deset dětí. Dvě zemřely brzy po narození, ale syn Oldřich a jeho sedm sester se měli čile k světu. Bedřich nebyl špatný manžel a o svoji rodinu se uměl postarat. A určitě se o ni dokáže postarat i v budoucnu.

To byly poslední myšlenky, kterými Zdena zhodnotila své manželství, když se natáhla na kuchyňský gauč s nejasnou předtuchou, že dnešní oběd už asi nedovaří. Hlava se jí točila a před očima tančily červenočerné skvrny. Odkudsi z dálky

se přibližoval hukot a prudce jí narazil do prsou. Skvrny před očima se rozlily v černé moře a Zdena vyděšeně sevřela víčka. Tmavé vlny se zvedaly jedna za druhou a odnášely ji pryč.

Tříletá Věrka se chvíli dívala, jak se maminka divně kácí na pohovku, a pak ji zatahala za ruku. „Mami? Dáš mi napít?“ Neměla žízeň, ale musela přece mít nějaký důvod, proč matku ruší ze spaní. Maminka se nepohnula ani po dalším zavolání, a tak se malá rozběhla do garáže za otcem. Vyšla ze dveří a pečlivě je za sebou zavřela, tak jak ji to učili, aby dovnitř nevběhla kočka. Vydala se přes zahradu a bačkůrkami rozhrnovala žluté listí. Našla spadlý kaštan a pak další a cestou ke garáži jimi naplnila celou kapsu u zástěrky. Pak si vzpomněla, proč se vlastně vydala ven, a pootevřenými vraty se protáhla do garáže.

Horní polovina tatínkova těla se ztrácela pod kapotou auta. Zastavila se a zatahala za modrou nohavici.

„Copak je, Věruško?“ zeptal se Bedřich, když do něj zaboučala pěstičkou.

„Já chci pít.“

„Řekni si mamince.“

„Maminka spinká.“

Bedřich si hned pomyslel, že něco není v pořádku. Ani ve snu by ho ale nenapadlo, že je situace tak vážná. Utřel si ruce do hadru a zamířil k domu.

Václav se právě vracel ze školy domů v radostné náladě, neboť třídě odpadla hodina zpěvu kvůli údajné nemoci paní soudružky učitelky. Po škole se ale říkalo, že paní soudružka učitelka emigrovala neboli frnkla za čáru, jak pravil propadlík Preclík, a soudruh ředitel z toho měl pěkný malér a neměl náladu řešit nějaké suplování. Václav si uvědomoval, že z dlouhodobého hlediska je ztráta oblíbené paní soudružky učitelky nepříjemná, ale momentálně si hodlal vychutnat nečekaně

získaný volný čas. Právě uvažoval, jestli zaskočí do garáže ke strýci Bedřichovi, nebo vyrazí na kolo, když ze sousedních dveří vyběhl Bedřich, oči měl vyvalené jako oběšený Cahlík a roztřeseným hlasem ho vyslal, aby zavolal sanitku.

Ani Václavův nejrychlejší výkon na dvě stě metrů, kterým překonal svůj vlastní rekord a vzdálenost od domova k hostinci, kde měli nejbližší telefon, už Zdeně život nezachránil.

Pomoc dorazila během deseti minut, ale sanitka odjela prázdná a místo ní zaparkoval před domem černý pohřební vůz. A když se ze školy vrátili Věrčini starší sourozenci, v kuchyni dovařovala oběd ubrečená Štěpánka a Bedřich se snažil pochopit osudový zvrát ve svém životě a v životě svých ratolestí na rozskřípané dřevěné židli v garáži.

Hned po pohřbu navštívila Bedřicha paní ze sociálky. Ne-drásala čerstvého vdovce projevy soustrasti, ale nakoukla do skříní a pod postele, jestli děti nežijí ve špíně. V kuchyni nadzvedla poklice na hrncích, aby zkontrolovala, zda mají zajištěnou teplou stravu, a pohrdavým pohledem švihla po Štěpánce. To se páníček brzy vzpamatoval, pomyslela si a nahlas řekla: „No, zatím se zdá být všechno v pořádku, ale nejsem tady naposled. Podle mého názoru by dětem bylo líp v ústavu než se samotným mužským. Přemýšlejte o tom, pane Hasile.“

Bedřich o umístění svého jediného syna a sedmi dcer v ústavu neuvažoval ani minutu. Na rozdíl od sociální pracovnice byl přesvědčen, že i osamělý a nepřilíš schopný, ale milující rodič je pro děti lepší než dětský domov. I když se stále neprobral ze šoku, který ho ochromil po manželčině smrti, prozatím se mu dařilo děti i domácnost zvládat. Nejasně si uvědomoval, že za to vděčí Štěpánce, která se i se svou kuchyňskými nožů přestěhovala do jejich kuchyně.

Starším dětem průběžně rozdělovala úkoly, mladším utírala nosy a odpovídala na otázky a mezi tím vším připravovala jídlo pro hladové žaludky.

Člověk by předpokládal, že sousedé a sousedky ocení obětavost, s níž se Štěpánka vrhla na pomoc vdovci a jeho dětem, ale místo vděku si Václavova maminka vysloužila jen další pomluvy a posměšky. „Po Hasilové ještě ani postel nevychladla a už se tam nastěhovala Vdova,“ neslo se ulicí. „Hasil by si měl dát pozor, nebo bude do roka i po něm.“

Kdyby sousedé znali pravdu, byli by překvapení. Od Zdeniny smrti se Bedřich Štěpánky nedotkl. A Štěpánka si dávala pozor, aby se k Bedřichovi nepřiblížila ani na půl metru. Jako by mezi nimi vznikla odpudivá síla, která jim zabraňovala pobývat v jedné místnosti. Oba moc dobře věděli, odkud se ona síla vzala. Zrodila se z jejich výčitek svědomí. Bedřich si nemohl odpustit, že byl svojí milované Zdeničce nevěrný, a Štěpánka všude okolo sebe cítila nebožčinu přítomnost.

V ubíhajících týdnech a měsících se život pomalu začal dostávat do nových kolejí a ukrajovat dny v poklidném a pravidelném rytmu. Smutek z Bedřichovy duše nezmizel, ale naučil se s ním žít a smířil se s myšlenkou, že jeho svět bude už vždycky o něco prázdnější. Dětem se po mamince stýskalo, ale i ty nejmenší pochopily, že se opravdu nikdy nevrátí. Přesto se občas spletly a oslovily Štěpánku maminko.

Napětí mezi Bedřichem a Štěpánkou už nebylo tak nepřijemné a každý po svém začali uvažovat, jak podivnou situaci vyřešit.

Bedřich zvažoval, jestli se má zachovat sobecky a požádat Štěpánku, aby obětovala svoji svobodu a uvázala se k osmi cizím dětem. Štěpánka přemýšlela, kdy už se Bedřich konečně rozkývá a zda mu nebudou vadit posměšky a řeči lidí z okolí,

kteře každému Vdovinu manželovi prorokovaly pouhopouhý rok života. A dopodrobna měla promyšlené, kudy probourají stěnu dvojdormku, aby nemuseli donekonečna přebíhat od jedněch vchodových dveřích ke druhým, kterou stěnu zbourají a ve které místnosti zřídí manželskou ložnici.

Na Václava nemyslel ani jeden z nich. A ani Václav sám se změnami, jež v jeho životě nastaly a měly nastat, příliš nezabýval. Už za života paní Zdeny trávil u Hasilů spoustu času buď v kuchyni, nebo v garáži s Bedřichem. Oldřicha považoval téměř za svého bratra a Oldřichových sester si všimal jenom tolik, kolik bylo nutné. A ony pro něj — ostatně jako všechny příslušnice slabšího pohlaví — měly nepochopitelnou slabost.

„To teda nechápu,“ komentoval situaci Oldřich. „Na mě jsou jako na cizího, a tebe obskakují.“

„Vážně?“ Václav překvapeně nadzvedl obočí. „Toho jsem si nevšiml.“ To byla naprostá pravda. Václav si mnoha věcí vůbec nevšimal. Věnoval pozornost jenom tomu, co ho zajímalo — tedy motorům všeho druhu a sportovnímu tréninku. Ve svých téměř třinácti letech vůbec nezaznamenal, že strýc Bedřich přichází večer co večer do jejich půlky domku a v noci se tiše plíží ven, což bylo zcela zbytečné počínání, protože Václav byl na Bedřichovo přátelství se Štěpánkou zvyklý už za života tety Zdeny a vlastně ho nikdy ani na okamžik nenapadlo, že na sousedových návštěvách není něco v pořádku.

V červnu sice neuplynul lidskými slušnými mravy přeepsaný rok od smrti paní Zdeny, ale situace byla pro Bedřicha a Štěpánku natolik nepohodlná, že se rozhodli pro sňatek. K oznámení svého rozhodnutí si vybrali den, kdy se tradičně scházela celá rodina — Václavovy narozeniny. Onoho roku vycházely na pátek, ale protože po oslavě Václavova příchodu na svět a připomenutí nešťastného odchodu jeho otce byl